

Гончарова Є. Є., Ефендієва С. М., Недільченко В. І.
Полтавський державний медичний університет,
Полтава, Україна

ДИДАКТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ НАВЧАННЯ

У аспекті модернізації вищої медичної освіти розглянуто переваги диференціації навчання, спрямованої на оптимізацію умов самореалізації кожного індивіда у процесі успішного оволодіння професійно значущими знаннями. На основі досліджень науковців проаналізовано специфічні ознаки дефініцій «навчання», «учіння» та «викладання» як складових процесу спільної діяльності викладача і учнів. Сформульовано сутність основних складових диференціації навчання.

Ключові слова: модернізація освіти, навчання, учіння, викладання, диференціація навчання, дидактичне забезпечення, індивідуально-психологічні особливості.

The advantages of differentiated learning aimed at optimizing the conditions of self-realization of each individual in the process of successful acquisition of professionally relevant knowledge with regard of enhancement of higher medical education have been considered. Based on the research of scientists, the specific features of the definitions of “learning”, “studies” and “teaching” as the components of the process of joint activities of teacher and students have been analyzed. The essence of the main components of differentiated learning has been formulated.

Keywords: enhancement of education, learning, studies, teaching, differentiated learning, didactic support, individual psychological features.

Актуальність проблеми. Модернізація вищої медичної освіти, зумовлена підвищенням вимог до підготовки висококваліфікованих фахівців, здатних активно реагувати на зміни в соціокультурних умовах сучасного світу, сприймати та використовувати нові здобутки науки у своїй практичній діяльності з метою забезпечення її ефективності, вимагає істотних змін в організації навчального процесу, спрямованого на оптимізацію умов самореалізації кожного індивіда у процесі успішного оволодіння професійно значущими знаннями.

Мета роботи. На основі досліджень науковців проаналізувати специфічні ознаки дефініцій «навчання», «учіння» та «викладання» як складових процесу спільної діяльності викладача і учнів а також довести практичну значущість технології диференціації навчання в організації освітнього процесу.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблемі дидактичного забезпечення організації та здійснення диференціації навчання фахових дисциплін у контексті оптимізації процесу навчання у своїх дослідженнях приділили значну увагу Ю. Бабанський, В. Бондар, І. Лернер, М Євтух, І. Подласий, І. Унт, В. Ягупов та інші.

Виклад основного матеріалу. В Українському педагогічному словнику «навчання» характеризується як «цілеспрямований процес передачі й засвоєння знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності. Навчання – процес двосторонній: діяльність учня – учіння та діяльність учителя – викладання» [6 с. 223].

І. Підласий окреслює засадничі ознаки навчання наступним чином: «двосторонній характер; спільна діяльність учителів й учнів; керівництво з боку вчителя; спеціальна планомірна організація й управління; цілісність і єдність; відповідність закономірностям вікового розвитку учнів; управління розвитком і

вихованням учнів» [5, с. 293].

Автори наукових досліджень пропонують наступні визначення дефініцій «учіння» та «викладання»:

-учіння – це процес, у ході якого отримуються теоретичні знання та практичні навички, на основі яких виникають нові форми поведінки й діяльності, змінюються раніше отримані [5];.

-викладання – це систематизована діяльність викладача, яка «полягає у постановці перед учнями мети спільної діяльності, повідомленні нових знань, організації всіх процесів, пов'язаних із засвоєнням, закріпленням, застосуванням, та перевірки й оцінюванні результатів навчання» [2, с. 63-64].

Сумісна робота викладача та здобувачів вищої освіти у процесі навчання має на меті не лише засвоєння певного обсягу професійно-значущої інформації, її осмислення та узагальнення. Перед здобувачами вищої освіти постає необхідність «оволодіння методикою учіння, формування ефективної методики самоосвіти» [8], а перед викладачем - завдання стимулювати їх активну діяльність та спрямовувати її у відповідному напрямку.

Презентуючи різноманітні способи навчальної роботи, численні автори наукових досліджень наголошують на необхідності поєднувати у навчанні колективізм з індивідуальним підходом, чого вимагає «неминуча різнорідність складу тих, кого навчають» [3, с. 127].

Саме диференціація навчання в організації освітнього процесу надає змогу викладачам у ході цілеспрямованої взаємодії зі здобувачами вищої освіти максимально враховуючи їх індивідуальні запити та особисті здібності, створювати певні оптимальні режими, спрямовані на інтенсифікацію ефективного засвоєння професійно-значущого матеріалу індивідами різного рівня здібностей, знань, і мотивів

І. Унт визначає диференціацію навчання як групування суб'єктів навчання на основі їх особливостей або комплексів цих особливостей для навчання за кількома різними навчальними планами й (або) програмами [7, с. 37].

Виходячи з вищесказаного, можемо зробити висновок, що подальша ефективність сумісної діяльності викладача та здобувачів вищої освіти багато у чому залежить від своєчасного діагностування індивідуально-психологічних особливостей, рівня навченості, мотивацій. Оптимальний результат навчальної діяльності отримується лише у разі задоволення кожного індивіда самим процесом навчання і формування на цьому підґрунті пізнавальної потреби та бажання подальшого навчання з метою її задоволення [4].

Саме за умови диференціації маємо змогу цілеспрямовано застосовувати у роботі викладача «сукупність методів, покликаних забезпечити цілісний процес навчання та сприятливі умови для його реалізації має включати три групи методів: організації та самоорганізації навчально-пізнавальної діяльності; стимулювання й мотивації навчання; контролю та самоконтролю ефективності навчання» [1, с. 42].
Формування

стимульовально-мотиваційного компоненту у здобувачів вищої освіти має виняткове значення, оскільки він «пронизує всі інші компоненти процесу навчання. Без його реалізації студенти не приймуть ціль і завдання навчання, оцінка результатів їх діяльності не буде виконувати мотиваційну функцію, до змісту навчання виявлятиметься байдуже ставлення» [2, с. 71]. Без сформованої у здобувачів вищої освіти позитивної мотивації відносно майбутньої професії

педагогу складно стимулювати їх інтерес до розв'язання поставлених задач, реалізувати завдання стосовно якісного засвоєння передбаченого державними навчальними програмами обсягу професійно-значущого матеріалу.

Узагальнюючи перераховані ознаки та вимоги, доходимо висновку, що сутністю диференціації навчання є:

- оптимальна організація сумісної роботи викладача та суб'єктів навчання на підрунті своєчасного аналізу та діагностики індивідуально-психологічних особливостей останніх;

- формування позитивної мотивації до навчання;

- використання завдань, обсяг і складність яких визначається з урахуванням індивідуально-психологічних особливостей та рівня навчальних досягнень здобувачів вищої освіти;

- активізація навчально-пізнавальної діяльності, всебічне сприяння розвитку навичок працювати самостійно;

- систематичний контроль за ходом процесу навчання з боку викладача; самоконтроль з боку суб'єктів навчання.

- внесення коректив у процес навчання на основі оперативної інформації про ступінь і якість засвоєння професійно-значущого матеріалу суб'єктами навчання.

Висновки. В аспекті гуманістичного спрямування модернізації освіти у сучасній Україні, переваги застосування диференціації навчання у сучасних ЗВО очевидні. Проблема упровадження та розвитку диференціації навчання залишається у центрі уваги як сучасних науковців, так і викладачів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабанский Ю. К. Оптимизация процесса обучения /
2. Юрий Константинович Бабанский. – М. : Педагогика, 1989. – 141 с.
3. Бондар В. І. Дидактика / Володимир Іванович Бондар. – К. : Либідь, 2005. – 264 с.
4. Лернер И. Я. Развитие мышления учащихся в процессе обучения истории : Пособие для учителей / Исаак Яковлевич Лернер. – М. : Просвещение, 1982. – 191 с.
5. Педагогічна психологія / [Євтух М. Б., Лузік Е. В., Ладогубець Н. В., Ільїна Т. В.] – К. : Інтердрук, 2014. – 420 с.
6. Подласый И. П. Педагогика. Новый курс. : учеб. [для высш. учеб. заведений]: В 2 кн. / Иван Павлович Подласый. – М. : Владос, 1999 – Кн. 1: Общие основы. Процесс обучения. – 576 с.
7. Український педагогічний словник / [авт.- уклад. Гончаренко С.]. – К. : Либідь, 1997. – 373 с.
8. Унт И. Э. Индивидуализация и дифференциация обучения / Инге Эриховна Унт. – М. : Педагогика, 1990. – 188 [3] с.
9. Ягупов В. В. Педагогіка : Навч. посібник / Василь Васильович Ягупов. – К. : Либідь, 2002. – 560 с.